

«پایان امپراتوری چین در بازار تنگستن جهان»

(مهدی نیکویی)

فناوری جهان به یاری معادن انگلستان می آید. به تازگی وب سایت «فوربس» خبر از برداشت دوباره یکی از قدیمی ترین معادن فلز این کشور را داد. معدنی که بیش از ۷۰ سال بدون استفاده مانده است. معدن «همردون» که در بخش «دوون» انگلستان قرار دارد در گذشته نام بزرگی در صنعت تولید تجهیزات جنگی به شمار می رفت. از تنگستن استخراجی این معدن در هر ۲ جنگ جهانی اول و دوم برای افزایش استحکام فولاد مورد نیاز توپخانه های انگلستان استفاده می شد.

با آنکه از تنگستن در ساخت لامپ های حبابی هم استفاده می شود، در فاصله زمانی بین ۲ جنگ جهانی استخراج از این معدن انگلیسی متوقف شد. در حقیقت آن ها، تنگستن را برای زمان قحطی و افزایش تقاضای جهانی حفظ کردند. این اتفاق با نزدیک شدن به پایان جنگ جهانی دوم هم دوباره تکرار شد و انگلستان از تولید تنگستن دست برداشت. به ادعای وب سایت «فوربس»، آنچه باعث علاقه دوباره انگلستان به تولید تنگستن شده احتمال وقوع جنگ نیست هرچند این دغدغه همواره وجود دارد. دلیل اصلی انگلستان، کنترل بی چون و چرای چین بر بازار تنگستن جهان است. در حال حاضر با توجه به این که چین تولید کننده بیشترین میزان تنگستن جهان است، بر بازار جهانی این فلز سخت و قیمت های آن تسلط دارد.

تنگستن، یکی از مخاطره آمیز ترین فلزات

بر اساس گزارش سازمان زمین شناسی بریتانیا تنگستن را می توان در بین پر خطر ترین فلزات جهان مشاهده کرد. این فلز هم مانند بسیاری از عناصر نادر علاوه بر کاربرد نظامی، ارزش اقتصادی بالایی هم دارد. به این ۲ عامل باید کمیابی نسبی آن در کره زمین و احتمال تسلط یک کشور بر عرضه اش را اضافه کرد. تمام این عوامل

باعث می شود که کشورهای وارد کننده آن در قبال شرایط بازار به شدت شکننده باشند. در هر صورت، بر خلاف سایر عناصر نادر زمین، تنگستن نتوانسته توجه سیاسی ایالات متحده آمریکا و سایر کشورهای غربی را جلب کند چرا که میزان تولید این فلز در این کشورها قابل توجه نیست. این موضوع در حالی است که امتیاز این فلز از حیث خطر پذیر بودن آن ۹/۵ از ۱۰ است. البته زمانی هم که توجه این قدرت ها به تنگستن افزایش پیدا کرد، به دلیل کمیاب بودن آن و عیار پایین بسیاری از معادن، امکان تولید وجود نداشت. ویژگی های اولیه تنگستن چند مورد است: اکسید نمی شود، به شدت سخت است، چگالی فوق العاده بالایی داشته (تقریباً ۲۰ برابر آب) و بالاترین نقطه ذوب را در بین فلزات دارد (۳۴۲۰ درجه سلسیوس) و همچنین برای برخی از کاربردهای این فلز، هیچ جایگزینی وجود ندارد.

۷۱ سال توقف استخراج

«همردون» که در نزدیکی شهر بندری «پلیموت» قرار دارد، آخرین تولید تنگستن خود را در سال ۱۹۹۴م انجام داد. از آن به بعد تولیدات معدنی «دوون» با فلزهای وارداتی جایگزین شدند. معدنکار جدید «همردون» یک شرکت معدنی استرالیایی است که «ولف مینرال» نام دارد.

وضعیت بازار تنگستن

این شرکت استرالیایی برنامه دارد که در هر سال ۳۴۵۰ تن تنگستن و ۴۶۰ تن قلع تولید کند. بیشتر تولید آن به چند شرکت امریکایی و آلمانی پیش فروش شده است. این توافقاتی فروش، نشان از موفقیت «همردون» دارد، موفقیتی که مالکان قبلی، نتوانستند آن را به دست آورند. در ماه جاری میلادی فرآیندهای عملیاتی این معدن با تحویل ماده خام به کارخانه فرآوری آن نهایی شد. تولید محصولات نهایی هم تا چندماه دیگر به سرانجام می رسد. شرکت «ولف مینرال» اطمینان دارد که راهی برای سودآوری این معدن پیدا کرده، راهی که در آن برای افزایش تقاضای آلیاژهای تنگستن نیاز به شروع یک جنگ نباشد. چین تا پیش از شروع به تولید معدن تنگستن بریتانیا، ۸۰ درصد از تولید جهانی را در اختیار داشت. با این حال، تا سالها از فروش محصولات خام خود اجتناب می کرد و تنگستن را به مصرف داخلی خود اختصاص می داد. در حال حاضر هم تبدیل به یک واردکننده محض کانه و کنسانتره آن شده و تنها فلز خالص آن را صادر می کند. این سیاست چین، دیگر کشورهای متقاضی کانه تنگستن را مجبور کرده که برای تامین نیاز خود به دنبال عرضه کنندگان دیگری باشند. در حال حاضر هم بسیاری از کشورهای صنعتی جهان اقدام به واردات کانه تنگستن و فلز خالص آن می کنند. دلیل این موضوع هم دستیابی این

کشورها به فناوری‌های مورد نیاز برای فرآوری تنگستن است. روسیه هم تولید تنگستن دارد اما ۷۰ درصد از محصولات خام خود را به مصرف داخلی اختصاص می‌دهد. این شرایط، بازار را برای ورود بریتانیا آماده کرده است. راسل کلارک، مدیرعامل شرکت بهره‌بردار از معدن «همردون»، پیش‌بینی می‌کند که در سال‌های آینده قیمت جهانی تنگستن تا ۵۰ درصد قیمت کنونی افزایش پیدا کند. وی دلیل این برآورد خود را محدودیت عرضه و افزایش تقاضا می‌داند. کلارک عنوان می‌کند که باتوجه به آنکه تقاضا برای تنگستن در هر سال بین ۴ تا ۵/۵ درصد افزایش پیدا خواهد کرد، نیاز است که در هر سال معدنی به اندازه «همردون» آغاز به کار کند تا تعادل عرضه - تقاضا از بین نرود؛ اتفاقی که امکان وقوع آن وجود ندارد. وضعیت مساعد شرکت «ولف» در بورس استرالیا هم نشان دهنده خوش‌بینی سرمایه‌گذاران به آینده تنگستن و معدن قدیمی آن در بریتانیا است. ارزش سهام این شرکت از ابتدای سال میلادی جاری تاکنون، ۴۵ درصد رشد را تجربه کرده است. در هر صورت، شروع تولید تنگستن بریتانیا باعث افزایش قدرت این کشور در بازار جهانی می‌شود و از تسلط چین بر قیمت‌ها و وضعیت بازار می‌کاهد. ایران به دلیل نداشتن ذخایر قابل توجه تنگستن و همچنین سطح پایین تقاضا برای این محصول، تاثیر زیادی از شرایط بازار نخواهد پذیرفت. با این حال کشورهایی مانند ایالات متحده آمریکا، آلمان و ژاپن بیشترین نفع را از تغییر وضعیت بازار کسب خواهند کرد. این کشورها به دلیل تمرکز بر صنایع نظامی و هوافضا و واردات قابل توجه تنگستن، به شدت در مقابل تغییرات آن شکننده هستند و تثبیت بازار، به نفع آن‌ها خواهد بود.